

Utbildningsinspektion i Påskallaviks rektorsområde

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Beskrivning av Påskallaviks rektorsområde

Skolform	Antal elever/barn	Skolform	Antal elever/barn
Förskoleverksamhet:	100	Förskoleklass:	24
Grundskola:	195	Skolbarnsomsorg:	75

I Påskallavik, ett litet samhälle söder om Oskarshamn ligger Påskallaviks skola. Vid rektorsområdet bedrivs verksamhet i förskoleklass, grundskola årskurs 1–6, förskola och fritidshem. Personal och elever är uppdelade på två arbetslag, förskoleklass – årskurs 3 och årskurs 4–6.

För förskolan och skolan finns en föräldraförening. De ordnar bl.a. föreläsningar i samverkan med skolan.

Genomförandet av inspektionen i Påskallaviks rektorsområde

Skolverket sände den 16 juni 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektionsteamet med ansvar för Påskallaviks rektorsområde har bestått av undervisningsråden Eleonor Duvander och Ewa Hallberg. Besök vid Påskallaviks rektorsområde gjordes den 5 november 2003.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem etc.

I rektorsområdet genomfördes formella intervjuer med personal och elever i årskurs 2 och 6, föräldrar samt skolledningen. Lektioner i årskurs 2 och åk 6 besöktes.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

I rektorsområdets kvalitetsredovisning beskrivs skolans arbete med normer och värden samt hur resultaten av arbetet upplevs. Enligt den enkät som genomförs vid alla skolor i kommunen upplever inte eleverna att mobbning förekommer på skolan. Detta framkom även i intervjuerna med samtliga grupper.

Föräldrarna beskriver en skola där personalen arbetar målmedvetet och bedriver ett gott förebyggande arbete. Föräldrarna anser även att arbetet för att förbättra elevernas språk har givit goda resultat.

Personalen anser att deras insatser har lett till att eleverna lärt sig att respektera olikheter och att det därför är en lugnare atmosfär på skolan än tidigare.

I kvalitetsredovisningen konstateras att arbetet med portfolio, den pärm där varje elev samlar delar av sitt arbete, och individuella studie- handlingsplaner har lett till att eleverna fått en ökad kunskap om sitt eget lärande och den egna inlärningsituationen. Vidare beskrivs att både elevers och föräldrars inflytande ökat med hjälp av dessa redskap. De äldre eleverna har utvecklat sin egen digitala portfolio och i en utvärdering av arbetet säger eleverna att de lärt sig mycket av att få på detta sätt.

Eleverna gav som exempel på delaktighet att de är med och påverkar innehåll, hur man skall arbeta och redovisa i de samhällsorienterande ämnena.

Sammanfattningsvis konstateras att jämförelser över tid eller mellan grupper inte görs. Inspektörerna konstaterar dock att skolan beskriver resultat av sitt arbete både med normer och värden och delaktighet. Resultaten inom de ovan beskrivna områdena bedöms som bra.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I rektorsområdet redovisas skolans resultat på de nationella proven för årskurs 5, 2002. Samtliga 38 elever genomförde proven och i engelska har 81,6 procent

av eleverna nått målen. För matematik och svenska är motsvarande värden 86,8 procent respektive 84,2 procent.

För eleverna i årskurs 5 redovisas även simkunnigheten vilken skolan definierar utifrån Svenska livräddningssällskapets norm. Eleverna skall klara av att simma 200 meter bröstsim och 50 meter ryggsim. 35 av skolans 38 elever klarar detta.

Utöver dessa resultat görs inga sammanställningar som visar hur eleverna når andra kunskapsmål. Individuella kunskapsutveckling följs med hjälp av individuella planer och portfolio.

Eleverna uttryckte vid intervjuer att tecken på att man lyckats bra är när man får byta till en ny bok, ett tecken på att man lärt sig något och får gå vidare. Eleverna anser också att de får reda på när de gjort något bra eftersom lärarna ofta säger det.

Sammanfattningsvis bedöms skolans resultat som godtagbara.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

I arbetsplanens avsnitt "värdegrunden" beskrivs skolans ambitioner för jämställdhetsarbete och för att motverka kränkande behandling. Vidare har skolan en "handlingsplan mot mobbning" där skolans förebyggande arbete och de åtgärder som skall vidtas när mobbning förekommer beskrivs. I planerna beskrivs endast förhållanden elever emellan. Mobbningsplanen följs upp och diskuteras på föräldramöten.

I skolan arbetar man både förebyggande och tar upp problem då de dyker upp. Både elever och föräldrar anser att skolan gör ett bra arbete som fungerar. Elever säger att det nu inte finns så mycket bråk på skolan att reda ut.

Elever i årskurs 2 säger att de ibland är rädda och att det är bra att det finns kamratstödjare men att det är viktigt att det finns vuxna i närheten. Även om föräldrarna är nöjda med att det finns vuxna ute på raserna så har de funderingar om systemet med kamratstödjare. De menar att det kan vara svårt för barn att ingripa om det händer något, det måste vara de vuxnas ansvar att finnas till hands.

De yngre eleverna berättar om hur de planerar sitt arbete själva eller tillsammans med läraren. Portfolion beskriver de som den pärm där de sätter in sina "fingreor".

Föräldrar anser att den information de får av läraren via veckobrev är bra och att det är lätt att få kontakt med lärare och rektor.

Eleverna håller i sina utvecklingssamtal. Man förbereder samtalet tillsammans med sin lärare och utgår från den individuella studieplanen. Vid samtalet diskuteras elevens kunskaper i förhållande till målen samt hur man är mot kompisar. Föräldrar menar att utvecklingssamtalen fungerar bra. Strukturen för samtalet gör barnen mer delaktiga och utifrån de individuella målen diskuteras hur det går i skolan. Ibland skulle föräldrarna dock vilja ha samtal med läraren då inte barnen är med.

På skolan finns elevråd, klassråd och matråd. Vid det senaste elevrådsmötet fick man information om att det råder inköpsstopp i kommunen. Man diskuterade elevskyddsombudens uppgifter samt hur kamrattstödarna fungerade.

Sammanfattningsvis bedöms skolans arbete med elevers och föräldrars delaktighet som mycket bra. Elever ges bra möjligheter att ta ansvar för sitt eget arbete.

Skolans handlingsplaner bedöms utgöra ett bra stöd i såväl det förebyggande arbetet som för att ta itu med kränkande behandling elever emellan. Planerna beskriver dock endast situationer elever emellan. Det är angeläget för Påskallaviks rektorsområde att utforma rutiner som beskriver hur skolans personal skall agera vid signaler om kränkningar av elever från vuxna. De nuvarande handlingsplanerna bedöms godtagbara.

Skolans ansträngningar för att ge eleverna möjlighet att vara med och utveckla den sociala miljön bedöms som bra. Inspektörerna vill dock, utifrån elevers och föräldrars synpunkter göra skolan uppmärksam på vikten av att tydligt visa att de vuxna på skolan har huvudansvaret för att skapa trygghet för barn och elever.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Utifrån de nationella målen i kursplanerna har skolan formulerat mål för svenska, engelska och matematik. Dessa mål finns nedskrivna, är kända av eleverna och används då de gör sin individuella planering.

Eleverna har egna planeringsböcker där de på egen hand eller tillsammans med läraren dokumenterar planeringen av veckans arbete. Lärarna anser att det fungerar bra med individuell planering, någon menar att det är enda lösningen när man arbetar åldersblandat.

Alla elever har portfolio och de flesta har med sig denna från förskolan. Syftet med portfolion är att eleverna skall se sin egen utveckling. Pedagogernas uppgift är att hjälpa eleverna hitta saker som visar utvecklingen. Eleven fyller i en

”inträdesbiljett” vilken är ett dokument där det skall framgå varför arbetet finns med i portfolion.

Elever och lärare diskuterar elevernas prestationer bl.a. utifrån test och de nationella proven. Eleverna i årskurs 6 beskriver att resultat går igenom i klassen och inför utvecklingssamtalet stämmer de av med läraren hur de ligger till.

Vid inspektionsbesöket arbetade eleverna i olika grupper med ett arbetsmaterial, där uppgifter förberetts i lådor, för de naturorienterande ämnena, natur och teknik för alla. Lärarna anser att det är smidigt att arbeta med lådorna och att det underlättar undervisningen framför allt om man inte har utbildning i dessa ämnen. Det är lätt att individanpassa materialet.

I rektorsområdets dokument ”rutiner för arbete med elever i behov av särskilt stöd” beskrivs rutiner för tester, resursfördelning, elevvårdskonferenser och organiseringen av det särskilda stödet. Personalen uppgav att några av de tester som ingår i kommunens testprogram (screening) används som ett underlag för att kartlägga vilka elever som är i behov av särskilt stöd.

De yngre elever som är i behov av särskilt stöd ges oftast sådant i klassrummet. Enskilt stöd ges ibland av en specialpedagog i läs- och skrivträning. Eleverna i årskurs 4–6 får oftast enskilt stöd eller stöd i mindre grupp. I skolan finns även en särskild undervisningsgrupp. Vid intervjuer med personalen framkom att de ibland upplever att det blir konflikt mellan kunskapsmålen och de sociala målen för eleverna i den särskilda undervisningsgruppen. För att minimera denna konflikt har alla elever en klasstillhörighet och speciallärarna i de särskilda undervisningsgrupperna har planeringstid med klasslärarna.

Åtgärdsprogram upprättas av specialläraren tillsammans med klassläraren, eleven och föräldrar. För de elever som går på fritidshemmet är även personal därifrån med. De exempel på åtgärdsprogram som inspektörerna tog del av innehöll målbeskrivningar och åtgärder utifrån elevens starka och svaga sidor. Åtgärdsprogrammet följs upp och revideras vid behov.

Även om skolan har ett kontrollsystem upplever ibland föräldrar att det kan gå allt för lång tid innan personalen upptäcker att en elev är i behov av särskilt stöd.

Skolans personal ser det centrala resursteamet som en stor tillgång vid utredningar och diskussioner om valet av skola till årskurs 7 för elever i behov av särskilt stöd. Teamet ger även handledning till arbetslagens personal. Även specialpedagogen arbetar konsultativt och ger handledning till klasslärare.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan utvecklat mycket bra former för att ge elever möjlighet att vara delaktiga i planering och värdering av sitt eget arbete. Det stöd skolan ger alla elever och framförallt elever i behov av särskilt stöd bedöms som bra. Skolans arbete med åtgärdsprogram bedöms som mycket bra och bör vara till nytta i kommunens utvecklingsarbete av åtgärdsprogram.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Påskallaviks rektorsområde leds av en rektor och en biträdande rektor med administrativa uppgifter. Utöver träffar med arbetslagsledarna och individuella utvecklingssamtal med personalen gör rektor verksamhetsbesök. Då diskuteras verksamheten med både elever och personal.

Skolans personal får återkoppling på sitt arbete vid de s.k. kvalitetsbesöken. Då besöker personal från förvaltningen och politiker skolan och diskuterar frågor utifrån kommunens skolplan. Lärarna menar att de i övrigt främst får återkoppling av föräldrar och elever, ”när barnen är nöjda är pedagogerna nöjda”.

I skolans kvalitetsredovisning framträder rektors ambitioner att dels rapportera de uppgifter och resultat som krävs från den centrala förvaltningen dels göra en redovisning som går att använda i skolans eget förändringsarbete.

Sammanfattningsvis bedöms ledningens kontakt med verksamheten som bra. Vidare bedöms skolans ledning arbeta för att utveckla formerna för utvärdering och kvalitetsarbete på ett bra sätt.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Dåvarande barn- och fritidsnämnden beslutade 1995 om den timplan som tillämpas vid rektorsområdet.

Elevens val startar i årskurs 3 och pågår i treveckorsperioder då eleverna väljer olika teman.

För hela kommunen påbörjas elevernas språkval i årskurs 6. Både elever och rektor uppger att eftersom endast tre elever inom rektorsområdet önskade franska så startade ingen grupp. I grundskoleförordningen finns inget stöd för att avstå från att anordna undervisning på denna grund.

Sammanfattningsvis visar skolans arbete med elevens val och den fastställda timplanen att skolans tillgång till utbildning är god.

I grundskoleförordningen ges möjlighet att avstå från att anordna undervisning i ett språk inom språkvalet om antalet elever i *kommunen* är färre än fem. Rektorsområdets beslut att inte anordna franska som språkval är således inte godtagbart.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Antalet lärare på 100 elever är 8. Motsvarande värde är för kommunen 8,9 och för riket 7,9.

Vid rektorsområdet finns en elev med funktionshinder. Skolan har anpassat vissa lokaler och har den tekniska utrustning som behövs. Eleven får även viss utbildning på annan ort. Rektorsområdet har fått stöd av specialpedagogiska institutet i sitt arbete.

Sammanfattningsvis bedöms skolans resurser inom de ovan beskrivna områdena som bra.

Sammanfattande bedömning

Inom Påskallaviks rektorsområde bedöms arbetet med åtgärdsprogram och de möjligheter elever och föräldrar ges till delaktighet som mycket bra. Resultaten av skolans arbete med normer och värden samt det stöd skolan ger bedöms som bra.

Följande områden är godtagbara men bör förbättras så att

- innehåll och arbetssätt utvecklas i syfte att förbättra skolans resultat,
- rektorsområdets handlingsprogram mot kränkande behandling även belyser hur skolans personal skall agera i situationer då vuxna kränker elever.

Arbetet kring nedanstående område är inte godtagbart och måste åtgärdas så att

- språkval erbjuds eleverna utifrån grundskoleförordningens bestämmelser.

Datum	Ort
2004-02-13	Linköping

Ewa Hallberg
Eleonor Duvander